Werk

Label: Other

Jahr: 1909

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?31311028X_0038|log85

Kontakt/Contact

Digizeitschriften e.V.
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

info@digizeitschriften.de

Věstník literární.

Recense knih.

Handbuch für physikalische Schülerübungen *v. Hermann Hahn. Berlin, Verlag v. J. Springer 1909.* Cena 24 K.

H. Hahn, professor fysiky na r. gymnasii v Berlíně, známý propagátor a osvědčený pracovník u vedení žákovských cvičení praktických z fysiky, vydal svrchu uvedený spis pro potřebu učitelů fysiky, jak sám praví. Učitelům fysiky, kteří se zajímají o žákovská cvičení fysikální, jest zajisté známo jeho pojednání „Wie sind die physikalischen Schülerübungen praktisch zu gestalten". Ve smyslu tohoto pojednání jest také založena tato kniha, jejíž jedinou vadou je až přílišná rozsáhlost: 500 stránek velké osmerky. V uvážení však, že autor věnuje ji v prvé řadě mladým učitelům fysiky, jest tato její obsáhlost vysvětlitelna. V našich skrovných poměrech českých jest snad podobné dílo nemožné z ohledů finančních.

Kniha obsahuje 211 úloh, z nichž mnohé provádí různým způsobem, takže podává téměř 250 praktických cvičení, vhodných pro žáky škol středních. Výběr úloh, volba vhodných, jednoduchých a levných pomůcek a nářadí ku provedení cvičení svědčí o důkladné znalosti a zkušenosti autorově. U každé úlohy udán je počet žáků a čas potřebný ku provedení cvičení, dále potřebné přístroje, jakož i stručný návod. Rozkazy neb otázky v každé úloze vedou žáka ku samostatnému pozorování a úsudku. Kde třeba, podává vysvětlení a cenné pokyny praktické. V úlohách složitějších naznačuje schema pro přehledné uspořádání pozorovaných dat. Jednoduché avšak názorné obrazce jasně doplňují výklad prováděných cvičení. Celé dílo jest tou dobou nejdůkladnějším a nejlepším spisem, jejž v tomto oboru vykazuje německé písemnictví.

V doslovu podává autor velice cenné pokyny, jak jest vésti praktická cvičení, jak využíti grafického znázornění, jak počítati pozorovanými daty a jak jest žákům vésti zápisník o provedených cvičeních. Seznam potřebných přístrojů a odborných děl o praktických cvičeních žáků zakončuje celou knihu. K úplnosti její chybí ještě fysikální tabulky a návod k mechanickým pracím, jako je čištění přístrojů skleněných neb kovových. letování, zpracování skla a p. To jsou však nedostatky nepatrné vzhledem ku celkovému obsahu knihy. Těm učitelům fysiky, kteří vedou aneb chtějí vésti praktická cvičení žáků, jest tato kniha výtečnou pomůckou. U nás, kde teprve počínáme zaváděti tato cvičení, může prokázati platné služby dobré věci. Doporučuji vřele Hahnův „Handbuch" pozornosti pp. kollegů. *F. Fabinger.*

Provolání o vydání sebraných spisů Eulerových.

Švýcarská „Naturforschende Gesellschaft“ podjala se úkolu vydati sebrané spisy Eulerovy a rozesílá provolání za tím účelem, aby zamýšlené vydání bylo upisováním dobrovolných příspěvků jakož i subskripcemi na zmíněné dílo podporováno.

V následujícím podány ve výtahu některé důležitější okolnosti a fakta v provolání onom uvedená.

Důvody o užitku souborného vydání Eulerových spisů jest zajisté zbytečno vypočítávati, ať se již stavíme na stanovisko vědy mathematické anebo věd applikovaných, ať již máme na zřeteli důležitost jeho literárně historickou anebo výchovnou. Jednak pod vlivem naznačených právě důvodů, jednak následkem podnětů daných oslavami 200letých narozenin Eulerových usnesla se švýcarská „Naturforschende Gesellschaft“ ve výroční schůzi 29. července 1907, aby zvolena byla komise, jež by měla „studovati prostředky a cesty, jež potřebny jsou k umožnění souborného vydání Eulerových spisů.“

Usnesení toto bylo všady přijato radostně a bylo podporováno podobným usnesením spolku „Deutsche Mathematiker-Vereinigung“ jakož i usnesením 4. internac. kongresu mathematického, který vyzval internacionální sdružení akademií, aby vydání souborných spisů Eulerových podporovalo.

Ve výroční schůzi 30. srpna 1908 přijala pak švýc. „Naturf. Ges.“ následující návrh ústředního výboru:

1. Švýcarská „Naturforschende Gesellschaft“ prohlašuje, že jest ochotna uskutečniti souborné vydání Eulerových spisů za předpokladu, že tento podnik bude dostatečně podporován domácími úřady, jakož i domácími a zahraničními učenými společnostmi a přáteli věd a že k tomu potřebné vědecké síly budou spolupůsobit.

2. Švýc. „Naturf. Ges.“ ukládá Eulerově komisi, aby potřebné průpravné práce společně s ústředním výborem provedla.

3. Po ukončení průpravných prací jest opětné usnesení ve výroční schůzi nutno, aby mohlo se započíti s vydáváním.

Sbírky dobrovolných příspěvků, jež byly v důsledku tohoto usnesení nejprve ve vlasti Eulerově zahájeny, vynesly obnos, který pravděpodobně dosáhne 100.000 franků

Provoláním, jehož obsah tu podáváme, obracejí se nyní ústřední výbor švýc. „Naturf. Gesellschaft“ a její Eulerova komise na mathematiky zahraniční starého i nového světa se žádostí o podporu, zejména pak tím, že vymohou, aby pro biblioteky jim blízké bylo dílo, o něž jde, zakoupeno. Celé dílo bude

obsahovati asi 40 svazků a cena jednoho svazku nebude převyšovati 25 fr. Dílo vycházeti bude jistě mnoho let, takže roční vydání k zakoupení Eulerových spisů nebude veliké.

„Deutsche Mathematiker-Vereinigung“ poukázala již 5000 franků ku vydání Eulerových spisů; pařížská Akademie pak subskribovala 40 exemplářů s podmínkou, že vydání bude provedeno v řeči původního vydání. V provolání jest projeveno očekávání, že i ostatní veliké mathematické společnosti budou následovati uvedených příkladů a rovněž tak pojišťovací společnosti, technické spolky a t. d. *r.*

Zprávy z výboru Jednoty českých mathematiků.

Od poslední valné schůze Jednoty, konané dne 8. prosince 1908, odbýval výbor až dosud čtyři schůze, a to dne 8. prosince bezprostředně po valné hromadě, v kterézto schůzi se výbor ustavil, jak bylo již v tomto ročníku „Časopisu“ na str. 207 referováno, pak dne 15. ledna, 20. února a 23. dubna. Vedle toho konány četné schůze komisí, zvolených výborem k projednání různých důležitých otázek.

Za *zakládající* členy s příspěvkem 100 K jednou pro vždy se přihlásili a byli přijati pp. *Josef Sumec*, professor c. k. české vysoké školy technické v Brně, a *Stanislav Petíra*, professor c. k. státní průmyslové školy na Smíchově.

Z publikací Jednotou vydávaných sluší především uvésti „Sborník J. Č. M.“ Tisk 2., přepracovaného vydání „*Mechaniky*“ dvor. rady dra. *V. Strouhala* již značně pokročil, tak že po prázdninách bude dílo určitě hotovo, o čemž se stane zvláštní oznámení jako obvykle. — V příštím školním roce bude přikročeno k tisku „*Integrálního počtu*“ prof. čes. university dra. *K. Petra*, čímž bude získáno pokračování „Počtu differenciálního“ (Sborníku J. Č. M. č. 5.). — Posléze dlužno uvésti, že získán nový spis pro „Sborník“, totiž „*Elektrotechnika*“ prof. české techniky v Brně *Josefa Sumce*; dílo to má podle úmluvy vyjíti na podzim r. 1911.

Na opětovně projevovanou žádost z kruhu posluchačstva českých vysokých škol pražských odhodlal se výbor v tomto roce k vydávání litografovaných přednášek. Dosud přikročeno k vydávání přednášek prof. dra. *J. Sobotky* „*Differenciální geometrie*“, jichž vyšlo 40 archů a jež budou pp. členům, kteří nejsou posluchači, prodávány jako celek po ukončení I. dílu (arch po 10 h). — Přednášky prof. dra. *B. Kučery* „*Základové praktické fysiky*“. Část I. Úvod do fysikálního praktika I. kursu pro

fysiky, chemiky a přírodopisce, vyšly již celé (23 archy) a lze je v kanceláři Jednoty obdržeti za 2 K 50 h (i s poštovným). — Posléze počnou v nejbližší době vycházeti přednášky prof. dra. *K. Petra „O differenciálních rovnicích“*.

Při učebnicích bylo nutno přikročiti k tisku 5., v podstatě nezměněného vydání *Reiss-Theurerovy Fysiky pro vyšší reálky* a pro *vyšší gymnasia*, jež zadány k approbaci.

Nově vydány byly *„Čtyřmístné tabulky logarithmicko-trigonometrické“* prof. *K. Osovského* v Žižkově. Lze očekávati, že tyto tabulky budou hojně používány všude tam, kde není nutno používati tabulek pětimístných.

Po vydání osnov pro nová osmitřídní reálná gymnasia měl výbor stále na zřeteli, opatřiti záhy pro tento nový typ škol potřebné učebnice, a byly již potřebné přípravy vykonány. Když pak v prvních měsících roku 1909 vyšly též nové osnovy pro dosavadní typy středních škol, gymnasia a reálky, jichž osnovy pokud se týče vyučování mathematicko-fysikálního se od osnovy reál. gymnasií v podstatě neliší, pověřil výbor, aby se jednání urychlilo, zvláštní komise úkolem, aby navrhly autory k sepsání jednotlivých učebnic. V komisích těchto zasedali nejen zvolení členové výboru, nýbrž i někteří odborníci z ústavů pražských. Z usnesení komisí rozeslány oběžníky po všech ústavech s výzvou, by odborníci učinili své návrhy, resp. se k sepsání učebnic přihlásili. Na základě došlých přihlášek — jichž bylo poměrně velice málo — učiní komise výboru v nejbližší schůzi příslušné návrhy. Zvláště sluší uvésti, že hodlá Jednota vydati nejen ony učebnice, které má ve svém nákladě, upravené podle nových osnov všech tří typů, nýbrž i učebnice pro předměty, pro něž dosud učebnic nevydala, tak na př. arithmetiku pro nižší třídy a geometrii pro třídy nižší i vyšší, tak že vyjdou nákladem Jednoty učebnice pro veškeré předměty mathematicko-fysikální v době, pokud bude vůbec z různých příčin možno, co nejkratší.

Katalog knihovny jest již ukončen a rozesílá se s 5. číslem Časopisu roč. 38., a to podle usnesení výboru zdarma všem pp. jednatelům a knihovnám ústavů, jež jsou členy Jednoty. — Členská cena katalogu činí 1 K, krámská 3 K.

V poslední době obohacena byla knihovna Jednoty četnými cennými knihami, jež daroval p. říšský poslanec dr. *František Drtina*, professor české university, z pozůstalosti po svém strýci p. c. k. nadporučíku v. v. *Janu Drtinovi*, dlouholetém věrném členu Jednoty.

Podle zpráv pokladních jeví se finanční stav Jednoty uspokojivým. Vysoké c. k. ministerstvo kultu a vyučování povolilo na 38. ročník „Časopisu“ v posledních letech obvyklou subvenci 800 K. *Ř.*